

STARVSBLAÐIÐ

LIMABLAÐ NR. 4 – DESEMBER 2012

**Unn skrásetur
føroyskan tónleik**
Síða 3

Háárstíð hjá presti
Síða 15

STARVSBLAÐIÐ

verður sent limum Starvsmannafelagsins ókeypis. Loyvt er at endurgeva tilfar, ella partar av tilfari (myndir undantiknar) treytað av, at keldan verður upplýst.

ÚTGEVARI:

Starvsmannafelagið
J. H. Schrøtersgøta 9
Postsmøga 165
110 Tórshavn
Telefon 61 48 68
Fax 31 10 92
t-postur:
starvsmannafelag@starvsmannafelag.fo
heimasíða: www.starvsmannafelag.fo

SKRIVSTOVUTIÐ: kl. 09.00 - 16.00

TELEFONTÍÐ: kl. 10.00 - 15.00

NEVND:

Selma Ellingsgaard, forkvinna
Súni Selfoss, næstformaður
Niels á Reynatúgvu, nevndarlimur
Katrín Joensen, nevndarlimur
Svend Áge Seloy, nevndarlimur

FELAGSSKRIVARI:

Anna D. Johannesen

SAMSKIPARI:

Guðrið Joensen

TRYGGINGARRÁÐGEVI:

John Kjær, tlf. 21 81 87

Starvsmannafelagið hevur umboð
í yrkisútbúgvingarráðnum, Skráset-
Ingareftirlitinum og nevndini fyri
Handilsskúlan.

Starvsmannafelagið er limur í
Norðurlendsku felagsskapinum
SUN, NTR, NSO og
Altjóða felagsskapinum ISKA

SOSIALRÁÐGEVI:

Leif Olsen, tlf. 31 63 39

LAGT TIL RÆTTIS:

Nevndin (ábyrgd)
Sp/f Rit&Ráð, tlf. 22 92 42

UMBRÓTING, SNIDGEVING, PRENT OG LIÐUGGERÐ:

Føroyaprent, tlf. 31 45 55

PERMUMYND:

Allan Brockie

FREIST TIL NÆSTA BLAÐ:

15. februar 2013

ODDAGREIN

Selma Ellingsgaard

Nú eru **jólini** aftur í hondum

At árin ganga skjótt, er ein sannroynd. Tað tykist stutt síðani, at vit skuldu uppliva ógvusligu broytingina í skattaskipanini.

Henda varð samtykt Tollaksmessudag fyri einum ári síðani.

Hvussu eru ráðini til jólagávarnar, jólastásið og jólamatin í ár? Hetta munnu fleiri grunda yvir, nú fáir dagar eru eftir til jóla.

At summi eiga fitt at keypa jólagávar fyri í ár, meðan onnur lítið og onki eyka hava at keypa fyri, er eisini ein sannroynd.

Syrgiligt er tað, at neyðugt skal vera hjá mongum føroyskum familjum at dúva uppá jólahjálp, so tey kunnu halda eina líkinda jól – serliga børnini.

Tað átti og eigur ikki at vera gjørligt, at munurin á teimum, ið hava og teimum, ið ikki hava, er so stórur og vaksandi.

Tí peningasterka tørvar, at tann minni peningasterki eisini kann yvirleva, og umvent hevur tann peningaveikari tørv á, at tann peningasterkari letur frá sær.

Soleiðis bleiv veruleikin tó ikki eftir 23.12.2011.

Teimum, ið onki manglaðu, bleiv givið, ikki teimum, ið stórstan tørvin høvdu á einum lætta.

Øll eiga rættin til part av vælfærdini, tað er so sjálvsagt. Tíðin, tá fólk livdu av olmussu, er langt síðani av, og vit mugu ikki enda aftur har, at fólk skulu liva av náði frá øðrum.

At byta ágóðarnar so javnt sum tilber, ger okkum ríkari sum samfelag og ríkari sum menniskju.

So mangar av jarðarinnar tvístøðum stava frá tí misjavna, sum er millum fólk, millum fólkasløg og tjóðir. Og mammon eigur eina ta størstu „æruna“ av vanlukkuligu støðunum kring heimin og eisini æruna av tí støðu heimabúskapurin er og hevur verið merktur av í skjótt fleiri ár.

Jólaboðskapurin er vakur: Friður á jørð og í menniskjum góður tokki.

Latið okkum vilja samfelagnum og okkara meðmenniskjum tað besta; latið okkum ikki skerja og selja út av okkara vælfærdsamfelag.

Tað skal harafturímóti styrkjast og mennast, so fólk trívist og gleðist um at vera ein partur av samfelagnum.

Vælfærd verður ikki fíggað við skerjingum. Vælfærdin verður ikki ment við at tæmastur fækka og versna og at íløgur, ið gjørdar eru í menning og vitan, hvørva. Vælfærdin verður ikki tryggjað við at samfelagið fær eitt bakkast, og at tað verður munandi dýrari at berja seg upp undan aftur.

Um vit skulu kunna kalla okkum eitt vælfærdarsamfelag, skulu vit hjúkla um tey, ið tørva og veita dygdargóðar tæmastur til allar borgarar í landinum.

Við ynskjum um eina friðsæl jól, eitt vónríkt nýggjár og at vit ganga móti ljósari tíðum.

Spyr okkara ráðgevar á heimasíðu okkara

Starvsmannafelagið hevur fleiri ráðgevar, við ymsum førleikum, knýttar at felagnum. Nú ber til at fara inn á heimasíðu felagsins www.starvsmannafelag.fo og skriva til viðkomandi ráðgeva, um tú hevur onkran fyrispurning, sum viðkoma tínum starvi – sosialum viðurskiftum, eftirløn ella lögfrøðiligum málum. Á forsíðuni til vinstru er mynd av ráðgevunum, har kanst tú fara inn, og velja tann ráðgevan, tú metir kann svara tínum fyrispurningi. Fyrispurningarnir verða viðgjørdir í trúnaði.

*Starvsblaðið ynskir øllum
eina gleðið jól og gott nýggjár*

NORÐURLANDSKT UMHVØRVISMERKI
Svanamerktur prentlutur 541 705

Unn skrásetur føroyskan tónleik

Orð og mynd: Tórfinn Smith

Ein rættiliga stórir partar av fjølbroyttu uppgávuunum, sum Unn Paturson hevur sum bókavørður á Landsbókasavninum, er at skráseta allan føroyskan tónleik til eina fullfíggaða tjóðtónleikaskrá, – ein rættiliga nýggj uppgáva, sum meginbókasavn okkara hevur átikið sær. Men umframt hetta við føroyska tónleikinum hevur Unn nógvar aðrar spennandi uppgávur á sínum arbeiðsplássi.

Unn er útbúgvín bókavørður á Danmarks Biblioteksskole, har hon tók prógv fyrri tíggu árum síðani. Ein útbúgving sum, umframt at fáa kunni leika til bókmentir yvirhøvur, ikki minni snýr seg um vísindasøgu, vitanardeiling og teir nýggju og stóru møguleikar til vitanargransking, sum nýggj tøkni bjóðar okkum. Orsøkina til at Unn valdi hesa starvsleið sigur hon partvíst vera, at her er talan um praktiskt arbeiði sum bókavørður við rímligum møguleikum at fáa eitt starv eftir útbúgving, og partvíst eitt sindur teoretiskt við bókmentum, vitan og vísindaástøði. Tað helt hon vera spennandi og hesum trívist hon framvegis sera væl við.

Fjølbroytt arbeiði

Arbeiðið sum bókavørður er rættiliga fjølbroytt. Eitt hitt fyrsta tú fært eyguni á, kemur tú á Landsbókasavnið, er eitt starvsfólk undir skeltinum LEIÐBEINING, og her fært tú ta leiðbeiningina tær tørvar at finna tilfarið, tú leitar eftir.

Unn Paturson arbeiðir sum bókavørður á Landsbókasavninum. Arbeiðið á bókasavninum snýr seg eisini um annað enn bókur. Ein partur av hennara arbeiði er at skráseta føroyskan tónleik, umframt ymiskt tilfar til stovnar og skúlar kring landið.

Unn sigur, at láanararnir, sum koma á Landsbókasavnið, eru rættiliga ólíkir í teirra tørvi á tilfari. Talan kann m.a. vera um ein miðnámskúlanæming, sum leitar eftir tilfari til eina uppgávu ella verklætlan, ein granskari, sum,

umframt at bíleggja og finna tilfar, vil hyggja í handrit, – upprunatilfar hjá føroyskum rithøvundi – lesandi á hægri lærustovnum ella undirvísarar. At ein bókavørður er fysiskt til staðar á sjónligum stað er tí, at enn eru mong, sum

koma á bókasavnið, soleiðis sum alíð hefur verið, men tey gerast alt fleiri, sum seta seg í samband við bókasavnið via telefon ella umvegis teldupost. – Hesi eru vanligu tey sum vita júst hvat tilfar tey hava brúk fyri og vilja hava okkum at bíleggja tað.

– Ein partur av arbeiðinum er eisini at vegleiða fólki í nýtslu av stóra e-tilfeinginum, sum gerst alt meira vanligt. Hetta at bókasavnini flyta seg frá at vera eitt fysiskt stað til alt meira at virka á internetinum og teimum grunnum, sum har eru, er týðilig gongd, tí alt skal ganga skjótt fyri seg og fólk ynskja nýggjastu vitan innan tey ymisku økini. Tað merkir kortini ikki, at so nógv færri koma á Landsbókasavnið, tí her hava tey eisini møguleika til at nýta okkara trádleysa internetsamband, so tey eru ikki so fá sum koma higar við egnari teldu at arbeiða við síni uppgávu, sigur Unn sum ásannar, at nógv er broytt seinastu árin, men gongdin hefur ikki gingið so skjótt sum mong spáddu. Tað vóru tey, sum fyri eini tíggju árum síðani søgdu seg rokna við, at í dag fór eingin bók at vera longur á bókasavninum. Jú, – e-bókin vindur uppá seg, men hetta hefur ikki gingið so skjótt sum man roknaði við, sigur Unn.

Tjóðtónleikaskrá

Tað sum í lútuni fyllir nógv í arbeiðinum hjá Unn er skráseting av føroyskum tónleiki. Um arbeiði við føroyska tónleikinum greiðir Unn soleiðis frá:

– Eg arbeiði við at gera ein føroyskan tónleikalista, ella tjóðtónleikaskrá, har eg savni inn og skráseti føroyskar tónleikaútgávur, sum skulu varðveitast fyri eftirtíðina. Í einari slíkari skráseting, savni eg nógvar upplýsingar inn um eina ávísa tónleikaútgávu. Øll sum eru við á útgávuni, hvør hefur gjørt hvat á fløguni, hvussu tey eita, hvussu tey hava itið, teirra „kunstnaranavn“ og ymiskt annað. Málið er at fáa eitt fullfíggjað yvirlit yvir føroyskan tónleik. Við 'føroyskan tónleik' meinast, at tað er tónleikur, sum er útgivin í Føroyum, til føroyska marknaðin, ella uttanlands av føroyskum artistum og komponistum. Eisini útlenskar fløgur, har ein føroyingur er við, koma við á føroyska tónleikalistanum, sigur Unn.

Á Landsbókasavninum miðað tey eisini eftir at hava allar hesar tónleikaútgávur í húsinum, men enn eru tey ikki komin til at lána hesar út, tí higartil hava tey lagt størri dent á at savna og skráseta hesar. Í hesum sambandi skal leggjast afturat, at útgevarin av tónleiki hefur, eins og galdandi er við bókaútgávum, skyldu til at lata Landsbókasavninum fyra eintøk av hvørjari útgávu.

Skeið í e-leiting

Annað, sum fyllir nógv í arbeiðinum hjá Unn, er tað sum hefur samband við e-bókina. Unn er m.a. við til at skipa fyri skeiðum í tí hon kallar e-leiting. Hesi eru skeið, sum Landsbókasavnið bjóðar granskarum, undirvísarum, lesandi og fólki úr eitt nú sjúkráhusverkinum. Somuleiðis skipa tey eisini fyri kunning og undirvísing av miðnámskúlaflókum og bólkum frá teimum hægru lærustovnunum. Unn sigur, at nógv av tí tilfari, hesi hava brúk fyri, als ikki finst á pappíri, men er bert teldutókt. Tí ræður um at fólk hava neyvan kunnleika til, hvussu og hvar tey skulu leita á internetinum.

e-bókasavn

Landsbókasavnið er í neyvum samstarvi við lærustovnar og umsitur eina elektroniska bókasavnstænastu, kallað e-feingi. Hetta er stytting fyri 'elektroniskt tilfeingi', sum er eitt samstarv millum søvn og útbúgvingar- og granskingarstovnar um at veita hesum stovnum atgongd til víndaligt tilfar á internetinum. E-feingi inniheldur eitt hav av fakligum tíðarritum, greinum og einar 70.000 bókur, sum brúkarar hava atgongd til at taka niður og lesa beinleiðis á telduni ella prenta út. Leggjast kann aftrat at nakað føroyskt tilfar eisini

er teldutókt, m. a. útvald gomul føroysk bløð og avísir inni á www.tidarrit.fo, og at gomlu mikrofílmarnir við øllum teimum føroysku bløðunum á, verða talgildir í næstum og lagdir út á internetið.

– Hetta samstarvið ger eisini sítt til, at vit kunnu útvega at kalla alt sum er til. Vit bíleggja ofta tilfar úr øðrum londum, men við møguleikum við teldutøkum tilfari ber væl til at gera nógvið hiðani. Tað krevur nógvið av brúkarinum, at hann dugir at navigera runt í hesum kunningarhavium, sum er avbera stórt, og tað vilja vit fegin hjálpa fólki við. Hetta er eisini rættiliga nýtt fyri okkum, men vit royna at fylgja væl við og gera okkara besta, sigur Unn.

Støðug dagføring

Tey á Landsbókasavninum leggja sera stóran dent á dagføra útboðið á savninum, og tí hava bókavørðarnir regluligar fundir um hvat tilfar bókasavnið eigur at ognast sær.

Tey leggja kortini ikki bert dent á at dagføra tilfarið tey hava. Tey vilja eisini dagføra teirra egnu vitan fyri at kunna røkja sína tænastu mótvegis brúkarinum best møguligt. Tí eru nakrir bókavørðir á Landsbókasavninum saman farnir undir at taka kandidatútbúgving í informátions- og mentanarmiðling. Tey hittast eina ferð um vikuna at tosa um og ganga ígjøgnum heimaarbeiði, uppgávur, próvtøkur o. a.

– Tað er fyri meg sera krevjandi at taka hendan víðari lesnaðin. Nógvið er at lesa, men hinvegin er tað við til at eg føli meg motiveraða og uppdateraða í mínum arbeiði, og tað er spennandi, so eg njótið tað eisini, sigur Unn, sum er sera fegin um at hava so góðar starvsfelagar hon hefur.

Um útbúgvingina:

Nøkur av teimum fakum Unn hevði á bókasavnskúlanum, leysliga umsett til føroyskt: 'Mentan, bókmentir og miðlar', 'Vísindasosiologi og víndaligt samskipti', 'Organisatión og leiting: dátugrunnar og kervi', 'Informátions-selektiún', 'Informátions-leiting', 'Granskingarmetoda' (= 'Forskningssmetode'), 'Vitanarbygnaður', 'Bókmenta-søga/bókmentafrøði' og 'Bókasavns-søga'

Uppstilling til nevndarval í Starvsmanna- felagnum

Sambært §9 í lógum felagsins verður boðað til uppstilling til nevndarval í Starvsmannafelagnum.

Veljast skulu 2 nevndarlimir og 2 tiltakslimir. Nevndarlimirnir verða valdir fyri 3 ár og tiltakslimirnir fyri 1 ár á aðalfundi felagsins 9. mars 2013. Uppstillingin skal verða liðug innan 1. februar 2013.

Uppstillað verður á tann hátt, at boðað verður skrivstovu felagsins skrivliga frá, at limur sjálvur ynskir at stilla upp, ella at limur ella limir ynskja at stilla annan lim upp. Stillar limur ella stilla limir annan lim upp enn seg sjálfvan, skal samtykki valevnisins fylgja við uppstillingarfráboðanini.

Tann skrivliga frásøgnin um uppstilling skal verða skrivstovu felagsins í hendi ikki seinni enn 1. februar 2013. Í frásøgnini skal verða tilskilað navn og bústaður hjá valevnum, og hvar valevni arbeiðir.

Aðalfundurin velur nevndarlimirnar beinleiðis við vanligum meiriluta.

Limir verða, í seinasta lagi tá aðalfundurin verður lýstur, kunnaðir um, hvørji stilla upp til nevndarval verða at velja ímillum á aðalfundinum.

Víst verður annars sum heild til § 9 í felagslógini.

Fráboðanir um uppstilling verða at senda til:

Starvsmannafelagið

J.H. Schrøtersgøta 9

Postboks 165

110 Tórshavn

Minst til tryggingina

Um tit fara av arbeiðsmarknaðinum, í farloyvi ella annað, minnst so til, at tit mugu vera hvílandi limir í Starvsmannafelagnum, um tit vilja varveita samlagstryggingina.

Limir, sum gevast at arbeiða, fara í farloyvi uttan løn, gerast arbeiðsleys, ella fara undir útbúgving, kunnu gerast hvílandi limir í Starvsmannafelagnum, og harvið varveita samlagstryggingina, sum limir hava gjøgnum Starvsmannafelagið.

Samlagstryggingin fevnir um lívstrygging, hjúnafelaga trygging, trygging móti ávísam hættiligum sjúkum og, trygging móti ávísam sjúkum hjá børnum undir 18 ár. Eisini fevnir samlagstryggingin um eina lokaupphædd, sum fólk fáa, tá

tey verða 67 ár, men henda upphædd verður niðurlaða komandi árin.

Fyri at fáa nærri at vita um hvørjar sjúkur samlagstryggingin fevnir um, ber til at fara inn á heimasíðuna hjá LÍV, www.liv.fo.

Kostnaðurin fyri at vera hvílandi limur er 50 krónur um mánaðin, og samlagstryggingin kostar 150 krónur um mánaðin.

Teir limir, sum rinda limagjald umvegis ALS, mugu sjálvir rinda samlagstryggingina, ið er 150 krónur um mánaðin.

Um tað eru ivamál, ring so til Starvsmannafelagið 614868 ella send ein teldupost á:

starvsmannafelag@starvsmannafelag.fo

Aðalfundurin 2013

Á aðalfundinum 9. mars 2013 standa 2 nevndarlimir fyri vali – Súi Selfoss og Katrin Joensen.

Uppstilling til nevndarval fer fram í januar samb. §9, stk. 5. Uppskot til nevndarlimir skulu verða felagnum í hendi 1. februar 2013.

*Skrivstova felagsins er stongd
frá 24. des. 2012 til
og við 2. jan. 2013*

Starvsmannafelagið

Tann 1. oktober í 2012

Lønarflokkur	Stig	Mð.løn	tímaløn	yvirthið 1	yvirthið 2	eftrl.gjald
1						15%
1	1	18.311,18	108,35	162,53	216,70	2.746,68
2	2	18.772,37	111,08	166,62	222,16	2.815,86
3	3	19.233,56	113,81	170,71	227,62	2.885,03
4 2	4	19.694,75	116,54	174,81	233,07	2.954,21
5 1	5	20.155,94	119,27	178,90	238,53	3.023,39
6 2 3	6	20.617,13	121,99	182,99	243,99	3.092,57
7 3 1	7	21.078,32	124,72	187,09	249,45	3.161,75
8 4 2	8	21.539,51	127,45	191,18	254,91	3.230,93
5 3 4	9	22.000,70	130,18	195,27	260,36	3.300,11
6 4 1	10	22.461,89	132,91	199,37	265,82	3.369,28
7 5 2 5	11	22.923,08	135,64	203,46	271,28	3.438,46
6 3 1	12	23.384,27	138,37	207,55	276,74	3.507,64
7 4 2 6	13	23.845,46	141,10	211,65	282,19	3.576,82
5 3 1	14	24.306,65	143,83	215,74	287,65	3.646,00
6 4 2	15	24.767,84	146,56	219,83	293,11	3.715,18
7 5 3 7	16	25.229,03	149,28	223,93	298,57	3.784,35
6 4 1	17	25.690,22	152,01	228,02	304,03	3.853,53
7 5 2	18	26.151,41	154,74	232,11	309,48	3.922,71
6 3	19	26.612,60	157,47	236,21	314,94	3.991,89
7 4 8	20	27.073,79	160,20	240,30	320,40	4.061,07
5 1	21	27.534,98	162,93	244,39		4.130,25
6 2	22	27.996,17	165,66	248,49		4.199,43
7 3	23	28.457,36	168,39	252,58		4.268,60
4	24	28.918,55	171,12	256,67		4.337,78
5	25	29.379,74	173,84	260,77		4.406,96
6	26	29.840,93	176,57	264,86		4.476,14
	27	30.302,12	179,30	268,95		4.545,32
	28	30.763,31	182,03	273,05		4.614,50
	29	31.224,50	184,76	277,14		4.683,68
	30	31.685,69	187,49	281,23		4.752,85
	31	32.146,88	190,22	285,33		4.822,03
	32	32.603,96	192,92	289,38		4.890,59
	33	33.053,88	195,59	293,38		4.958,08
	34	33.503,79	198,25	297,37		5.025,57
	35	33.953,71	200,91	301,36		5.093,06
	36	34.403,63	203,57	305,36		5.160,54
	37	34.853,54	206,23	309,35		5.228,03
	38	35.303,46	208,90	313,34		5.295,52
	39	35.753,38	211,56	317,34		5.363,01
	40	36.203,29	214,22	321,33		5.430,49
	41	36.653,21	216,88	325,32		5.497,98
	42	37.103,13	219,55	329,32		5.565,47
	43	37.553,04	222,21	333,31		5.632,96
	44	38.002,96	224,87	337,30		5.700,44
	45	38.452,88	227,53	341,30		5.767,93
	46	38.902,79	230,19	345,29		5.835,42
	47	39.352,71	232,86	349,28		5.902,91
	48	39.802,63	235,52	353,28		5.970,39
	49	40.252,54	238,18	357,27		6.037,88
	50	40.702,46	240,84	361,26		6.105,37

Vaktargjald 1: 22,45

Vaktargjald 2: 44,90

Lærslingar í flokki 2:

		mð.løn	eftrl.gj.	
1. árið	40%	8.431,33	1.264,70	
2. árið	50%	10.539,16	1.580,87	
3. árið	60%	12.646,99	1.897,05	
4. árið	70%	14.754,82	2.213,22	2012

Sáttmálin við Kommunala Arbeidsgevarafelagið og SEV

23. oktober undirskrivaðu Kommunala Arbeidsgevarafelagið, SEV og Starvsmannafelagið undir nýggjan 3 ára sáttmála.

Sáttmálin er á sama støði sum sáttmálin við Fíggjarmálaráðið við eini lønarhækking uppá 5,5% yvir 3 ár. Harumframt eru batarnir gjørdir á serøkjum fyri dagrøktina og sløkkiliðið í Havn. Í SEV sáttmálanum eru broytingar gjørdar í vaktarskipanini.

Eins og í sáttmálanum við Fíggjarmálaráðið eru avtalaðar nakrar umflokkingar, sum verða tiknar upp komandi ár og tiknar av karminum 1. oktober 2013.

Settur verður ein arbeidssbólkur umboðandi Tórshavnar kommunu, Tórshavnar Havn og Sløkkiliðið, saman við umboðum fyri Kommunala Arbeidsgevarafelagið og Starvsmannafelagið, at endurskoða og dagføra serreglurnar fyri havnaumsjónarmenn, klinikk-assistentar, tannarøktarar og sløkkiliðsfólk.

Eisini er avtalað, at Kommunala Arbeidsgevarafelagið verður við í arbeiðinum at gera ein almenna lønarskipan.

Rúmligi arbeidsmarknaðurin á breddan

Í nýggja sáttmálanum, sum Starvsmannafelagið hevur gjørt við Fíggjarmálaráðið og Kommunala Arbeidsgevarafelagið, er ein áseting um rúmliga arbeidsmarknaðin. Felagið fegnast um, at tað hevur eydnast at fáa hesa ásetingina við.

Fakfelagssamstarvið hevði hetta við, sum krav, bæði í 2010 og 2011. At fáa áseting um rúmliga arbeidsmarknaðin í sáttmálanum, hevur longi verið eitt ynski hjá feløgnum og hava feløgin eisini fingið áheitan um hetta frá Ráðnum fyri brekað.

Starvsmannafelagið fegnast um, at tað hesuferð eydnaðist at fáa ásetingina við í sáttmálan á bæði almenna og kommunala arbeidsmarknaðinum. Ásetingin hevur verið í sáttmálanum hjá portunum á privata arbeidsmarknaðinum í nøkur ár.

Í ásetingini stendur: „Almennir (og kommunali.red.) arbeidsgevarar vil vísa vælvild og rúmd móttvegis fólkum við skerdum førleikum, starvsfólki, sum gerast sjúk meðan tey eru í arbeiði, ella koma út fyri vanlukku, so hesi kunnu hava ella varðveita tilknýti til arbeidsmarknaðin. Hetta kann m.a. gerast so at hesir starvsbólkar fáa serliga tillagaðar setanartreytir. Við støði í vanligu ásetingunum í sáttmálanum eigur sostatt at bera til at lata arbeiði vera gjørt undir serligum treytum.“

Fólk við skerdum førleika starvast bæði í almenna og privata geiranum. At teirra arbeiðsmegi er týðningarmikil, vita vit øll. Starvsfólk verða eisini rakt av sjúku og vanlukku í einum longum arbeiðslívi; at vit nú hava áseting, ið greitt vísir, at rúmd skal vera fyri øllum, fegnast Starvsmannafelagið um.

Sáttmálasamráðingarnar við Føroya Arbeidsgevarafelag eru byjaðar

Sáttmálasamráðingarnar við Føroya Arbeidsgevarafelag um nýggjan sáttmála fyri Føroya Tele og Posta eru byrjaðar. Á fyrsta samráðingarfundinum 21. november handaðu partarnir síni krøv til broytingar.

Partarnir hava avtala fleiri samráðingarfundir og miða eftir at koma á mál við nýggjum sáttmála innan 1. januar 2013, tá galdandi sáttmáli gongur út.

Kristín Baldvinsdóttir, Jórun Mørkøre, Mourits Mohr Joensen og Ann Siri Hentze

Fyrsti fakbólkurin stovnaður

Starvsmannafelagið hevur arbeitt í eina tíð við at endurskoða bygnað felagsins, har ein arbeðsbólkur, saman við einum fylgibólki, hevur arbeitt og fyrireika hetta arbeðið.

Starvsmannafelagið fevnir sera breitt fakliga, tí varð met, at tørnur var á at skapa eitt fakligt umhvørvi fyri okkara limir. Niðurstøðan varð, at felagið fær 19 fakbólkar.

Umframt teir trýggjar verandi fakbólkar, verða tað 16 bólkar, ið skulu stovnast.

Fyrsti bólkurin bleiv stovnaður mánakvøldið 5. november, hesin er fyri limir innan fakkið biolog- og laborantfólk. Tað var lutfalsliga stór uppmøting til stovnandi fundin.

Ein trýmannanevnd og ein tiltakslimur blivu vald. Hesi eru Mourits Mohr Joensen, Havstovan, Jórun Mørkøre og Ann Siri Hentze, báðar frá Heilsufrøðiliga Starvsstovuni. Tiltakslimur bleiv Kristín Baldvinsdóttir, Heilsufrøðiliga Starvsstovan. Nevndin skipar seg sjálv. Hon situr til komandi aðalfund í bólkinum.

26. november verður stovnandi fundur fyri fakbólkin dagrøktarar. Ætlanin er at stovna allar fakbólkar innan næstu 5 mánaðirnar.

Frá vinstri: Diana Nielsen, Lis N. Hansen og Miriam Joensen

Fakbólkur fyri dagrøktarar stovnaður

Enn ein fakbólkur er stovnaður í Starvsmannafelagnum. Á stovnandi fundinum fyri bólkin dagrøktarar var nevndarval. Í nevndina komu Lis N. Hansen, Diana Nielsen og Miriam Joensen.

Ætlanin er at hava 19 fakbólkar í felagnum, og eftir ætlan skulu allir verða stovnaðir í seinasta lagi fyrsta mars 2013.

Frálíkt hugnakvöld

Sangurin ljómaði og og lagið var gott á árliga hugnakvöldiðnum fyrir limir í Starvsmannafelagnum.

90 fólk hövdu teknað seg til hugnakvöldið. Sostatt var fullsett.

Niels á Reynatúgvu spældi gittar til felagssangin, og seinni kom Kim Hansen á gátt og spældi nokkur lög fyr okkum.

Afturvendandi spurnarkappingin var eisini á skránni, og vinnararnir í ár var borðið við limum av Gjaldstovuni, Fíggjarmálaráðnum og TAKS.

Eisini kom eitt manskór á gátt og sang nokkur lög fyr okkum.

Starvsmannafelagið byggir um

Blámusoppur bleiv staðfestur í starvsmannafelagshúsinum fyr eini tíð síðan. Hetta hevur við sær, at húsið má umbyggjast og bjálvast, soleiðis at vit koma hesum til lívs.

Felagið hevur eisini tørv á fleiri hølum, t.d. væntar goymslurúm og tørvur er eisini á fleiri fundarhølum, nú fakkbólkur verða stovnaðir í felagnum. Felagið er í menning, og tí er eisini neyðugt at tillaga seg til framtíðina.

Tí hevur nevndin avgjørt at byggja eina hædd omaná húsið, soleiðis at tað verður meiri rúmshátt. Eisini er ætlanin at klæða útveggirnar, soleiðis at tey verða betri bjálvað.

Felagið fekk loyvi á seinasta aðalfundi at veita pening til hetta endamál.

Vit hava søkt um byggiloyvi og hava fingið játtandi svar, at møguligt er at byggja eina hædd omaná verandi hús. Hon skal bert lúka nokkur krøv í sambandi við byggisamtyktina.

Fyrirreikandi arbeiðið er í gongd. Skjótt verða endaligu tekningarnar klárar, soleiðis at vit kunnu søkja endaligt byggiloyvi og biða um tilboð uppá arbeiðið.

Vit fara at kunna nærri um umvælingar- og umbyggingararbeiðið í næstu starvsbløðunum, tá okkurt er at frætta.

Eitt orð er eitt orð,

men eina avtalu kunnu vit altíð gera...

Jákup Danielsen

Ongin man ivast í, at eitt orð er eitt orð. Persónar, sum ikki halda orð, eru orðloysingar og tað vilja vit fyri alt í verðini ikki hava á okkara herðar. Í staðin fyri gera vit avtalur ella sáttmálar. Undirskrivaðar avtalur. Høgrahond í høgruhond á hinum avtalupartinum, meðan vinstrahond verður klappað um herðarnar. Ein blástempling av, at hendan avtalan varir so leingi, sum umstøðurnar eru til tað. Eitt glas av champagnu, juice og kransakøku, so er øll nøgd.

Løgfrøðin sigur, at avtalur skulu ikki gerast, um ætlanin ikki er at halda tær. Hóast tað, so verða reglur í avtalunum avtalaðar um hvat síðan hendir, vera tær ikki hildnar. Avtalubrot, tað er ikki so niðursetandi sum at vera orðloysingur.

Tað er tann viðvenda verð, at niðurskrivaðar avtalur ikki eru verðar tað pappír, sum tær eru skrivaðar á. Dømini eru mong.

Tvey dømi um hetta eru Public Service-sáttmálin og ST-sáttmálin um rættindi hjá einstaklingum, ið bera brek. Summir partar av Public Service-sáttmálanum hava dúgliga og rætt verið umrøddir síðani tað av álvara gjørdist greitt, at Kringvarpið var komið út í fíggarligt óføri. Public Service-sáttmálin og ST-sáttmálin hava felags eyðkenni. Sáttmálarnir binda almennu Føroyar til, at vit saman styrkja um fólkaræðið og virðingina hvør fyri øðrum.

Public Service-sáttmálin sigur, at tænastrurnar til deyv, hoyribrekað og sjónveik skulu styrkjast, og ST-sáttmálin sigur greitt, at eisini hesir bólkarnir hava somu rættindi, sum øll onnur her í samfelagnum.

Nú tá tað sansar at, halda avtalurnar ikki. Dejav og tunghoyrd, sum ikki hoyra útvarpið, missa sjónvarpið. Onkur heldur at tað er í finasta lagi, at skera Public-service partin í sjónvarpinum, bara vit hava eitt útvarp. Fyri tann dejava og tunghoyrda, kann tað gera tað sama um útvarpið sendir tíðindi og tónleik allar 24 tímarnar, meðan tað fyri tann blindi og sjónveika hevur týðning. Fyri tey dejavu og tunghoyrdu eru sendingarnar í sjónvarpinum enn ikki tekstaðar, soleiðis sum PS-sáttmálin fyriskrivur.

Tað snýr seg snøgt sagt um avtalubrot. Eitt orð er ikki longur eitt orð, men ein avtala. Og halda avtalurnar ikki, so fær tað ongar fylgir fyri avtalupartarnar. Umstøðurnar fáa skyldina. Umstøðurnar eru sum oftast pengar, men hóast tað, eru altíð pengar til at keypa champagnu, juice og kransakøkur, men ongantíð pengar til at halda gjørdar avtalur.

Undir viðgerðini av einum almanna-máli í Løgtinginum um dagarnar, setti landsstýrisskivinnan í almannamálum sær sjálvum treytir og gav Løgtinginum, og harvið Føroya fólki, eitt lyfti um, at hevði hon ikki innan árslok fingið loysn á hesum málinum, so metti hon seg ikki vera egnaða at sita í landsstýrissessinum. Greið tala á landsins hægsta røðarapalli. Tó var undantaki, at hon kundi ikki veita vissu fyri, at eitt nýtt lógaruppskot kundi verða Tinginum í hendi áðrenn árslok. Eingin orsök er at halda, at landsstýrisskivinnan ikki ætlar at halda givin lyftir.

Hinvegin kann, í einum øðrum máli og hjá einum øðrum landsstýrismanni, verða sett spurnartekin við hvussu lyftini um, at Arbeiðseftirlitið ikki skuldi verða fyri vanbýti, eru hildin. Játtanin varð skorin og stovnurin samanlagdur

við annan stovn. Okkurt týðir upp á, at Arbeiðseftirlitið hevur mist sítt veingjaflog. Ein av fremstu uppgávanum hjá tí gamla Arbeiðseftirlitinum var, at gera ófráboðaðar vitjanir á m.a. almennum arbeiðsplássum. Dentur varð somuleiðis lagdur á, at halda í oyri á teimum, sum skulu tryggja eitt gott arbeiðsumhvørvi og fullgóða trygd á arbeiðsplássinum. Lyftini um, at hesin parturin ikki skuldi vera fyri vanbýti í samanleggingini, helt ikki. Orsøkin er helst – umstøðurnar. Umstøðurnar eru sum oftast pengar, men pengar kunnu altíð finnast til eitt glas av víni og okkurt gott afturvið.

Bæði á almenna og privata arbeiðs-marknaðinum vera við jøvnum millumbili gjørdir sáttmálar, sum áseta viðurskiftini millum arbeiðstakara og arbeiðsgevara. Hóast samráðingarnar kunnu vera turbulentar og partarnir illneitast inn á hvønn annan í samráðingargongdini, so kemur tó loksins eitt úrslit, sum partarnir siga seg vera nøgðar við ella í øllum førum, siga seg kunna liva við.

Høgrahond í høgruhond, meðan vinstra verður klappað niður á herðarnar. Øll eru nøgd og ongin ivi er í nakrari sál um, at ein avtala er ein avtala saman við niðurskrivaðum reglum um hvat síðani hendir, um hon ikki verður hildin. Onki við at eitt orð er eitt orð, men øll vita vit, hvussu nógv stríð sáttmálapartarnir hava við at avtalurnar ikki verða hildnar. Starvsfólk, sum sáttmálarnir fevna um, koma stundum út fyri, at avtalurnar ikki verða hildnar. Hóast øll, í sambandi við undirskrivningina, vóru sannførd um hvussu sáttmálarnir skulu skiljast, ivast tey nú í, um ávísar reglur eru verðar tað pappír, tær eru skrivaðar á. Orsøkin til at sáttmálarnir ikki verða hildnir, eru umstøðurnar. Umstøðurnar eru sum oftast pengar, men pengar kunnu altíð finnast at fáa sakførarar og onnur køn at siga um ein avtala er ein avtala, tí eitt orð er ikki altíð eitt orð.

Síðsta sunnudag í október verða allir pakkarnir savnaðir og latnir Skipafelagnum. Mong eru við at savna jólagávur til Christmas Child, millum onnur...

5000 jólapakkar til Rumenia

Ongantið áður hava føroyingar tikið so væl undir við tiltakinum Christmas Child sum í ár

Orð: Tórfinn Smith · Myndir: Allan Brockie

Á tíggjunda ári á rað hava føroyingar savnað og pakkað jólagávur í skógvæskjur til fátæk børn úti í heimi og undirtøkan er alsamt vaksin ár undan ári. Tiltakið Christmas Child er av útlenskum uppruna og byrjaði fyrri tjúgu árum síðani. Hesi tjúgu árin hava fleiri enn 94 milliónir børn kring allan heim, á hendan hátt, fingið eina jólagávu. Fyrstu, sum í Føroyum fóru undir hetta tiltak, vóru hjúnini Jógvan og Unn Zachariasen, sum í nøkur ár høvdu búð í Skotlandi og har fingið kunnleika til hetta alheims hjálparátakið.

Komin aftur á klettarnar á heysti í 2001 vildu tey royna hetta í Føroyum, men ásannaðu skjótt, at tíðin gjørdist ov stutt

til tey jólini. Men bar hatta ikki til, so var annað líknandi til at taka, og tey fóru undir at savna inn jólagávur til russiskar sjómenn í Føroyum. Tað hava tey eisini hildið fram við á hvørjum ári til í fjør, tá russisku sjómennirnir fækkaðust í Føroyum.

Árið eftir lótu tey sunnudagsskúlan hjá Lívini fyrireika átakið Christmas Child. Hetta árið eydnaðist teimum av savna og senda avstað umleið 500 skógvæskjur. Árin eftir komu alsamt fleiri samkomur og áhugafelagsskapir við í átakið, og í ár var talið av pakkum komið upp á 5.000. Nú var átakið vorðið so mikið stórt, at tey hava sett eina nevnd, har fólk úr ymiskum samkomum og áhugafelagsskapum eru við. Nevndin

...Næmingar í
Friskúlanum við
Hoyvíkstjørn

...handlar

...og tey í Tilhaldinum í Tórsgøtu í Havn. Har verður dúgliga bundið,
– hosur, vøttir, húgvu. Og so fer mangt annað eisini í pakkarn.
Hugagóð eru tey at hjálpa. Á myndini Marita Haraldsen og
Sonni Fredriksen.

hefur ábyrgdina av at samskipa tiltøkini og at hava samband við bretska partin av Christmas Child, hagar pakkarnir úr Føroyum í fyrsta lagi verða sendir. Jógvan Zachariasen fegnast, sum vera mann, um stóra áhugan og tað hjálpssemi sum so mong hava sýnt. Millum annað hevur Skipafelagið einki tikið fyri at flyta pakkarnar av landinum øll hesi árin.

Fyriskipararnir av Christmas Child í Føroyum hava avtalu við handlar, sum selja skógvar, um at goyma eskjurnar, sum áhugað kunnu heintað og pakka sínar gávur í. Innihaldið í pakkunum er ikki tilvildarligt. Tey, sum eru við í áttakinum, hava eina leiðbeining at halda seg til. Jógvan Zachariasen sigur, at higartil hava tey sent jólapakkarnar til eysturevropsk lond har kalt er um veturin, og tí skal altíð okkurt fløvandi plagg vera við. Hosur, vøttir, húgva ella okkurt tilfíkt. Sama

við onkrum til reinføri, – tannbust og tannkrem, sápa, onkur leika og okkurt góðgæti. Tey, sum hava hug at leggja eina lítla heilsan við eru eisini vælkomn til tess, men tað skal ikki bera brá av trúnaðarligum slag. Jógvan Zachariasen leggur dent á, at gávan er til børn uttan mun til trúgv. Tað eru eisini nakrar ásetingar um hvat ikki skal í jólapakkan, – annaðhvørt leikur ella annað, sum hevur eitthvørt við kríggj at gera, tí tað er gerandisdagurin hjá mongum børnum, og sum tí hava brúk fyri øllum øðrum. Pakkarnir verða frámerktir alt eftir um pakkinn er til drong ella gentu, og somuleiðis hvønn aldur pakkinn er ætlaður. Jólapakkinn skal ikki pakkast meira inn enn so, at lokið skal á, tí í Onglandi verða allir pakkarnir kannaðir fyri at tey tryggja sær, at innihaldið er tað sum tað skal vera.

Jólabýurin Æðuvík

Byrjaði sum bindiklubbaprát

Orð: Tórfinn Smith · Myndir: Julia H. Hansen

Tað, sum fyrri 11 árum síðani byrjaði sum eitt bindiklubbaprát í Æðuvík, fór seinri at vísa seg at gerast ein av landsins størstu jólaligu upplivingum og samrøðuevni um landið alt. Har er ikki bert talan um tað vit vanliga nevna at pynta til jóla, men at bygdin heldur er at rokna sum ein samlað jólaprýdd eind, har prýtt er bæði innan- sum uttandura.

Anna Olsen, sum er ein av fyrireikarunum til jólatiltakið, greiðir frá, at alt byrjaði í einum bindiklubba í Æðuvík fyrri 11 árum síðani. Bindikonurnar hildu, at tað hevði verið spennandi at funnið uppá okkurt stuttligt á jolum, og so varð grundarlagið undir jólabýgdini lagt. Fyrst í smáum, har hvør prýddi heima hjá sær sjálvum. Men hetta vant so mikið uppá seg, at í jólamánaðinum stendur litfagra ljósglæman nú yvir alla bygdina. Alt, sum hugsast kann, verður prýtt, og millum annað hava

tey eisini teknað, tilevnað og sett upp eina ljósprýdda jarnmynd, sum ímyndar jólaevangelíið. Anna sigur, at øll luttata í fyrireikingunum. Bilar hjá onkrum av teimum eldru, eru tey ungu skjót at hjálpa til.

Koma úr øllum ættum

Tað er ikki ov nógv sagt, at fólk tysja til bygdina úr øllum ættin og tey koma ikki til fánýtis. Umframt at uppliva serliga jólahugnan í lítlu bygdini, hava fólk møguleika at keypa sær ein kaffimunn við heimabakaðum vaflum afturvið. Tað fer fram í kjallaranum í missiónshúsinum, har borðreitt verður hvønn leygardag og sunnudag millum kl. 17 og 21. Bygdarfólkini skiftast um at baka og gera kaffi og borðreiða fyri fólki. Hetta gevur nakrar krónur, men tær koma eisini væl við, tí tað kostar ikki so lítið at halda alt hetta stásið viðlíka.

Gott at koma til

Eingin orsök er fyri at óttast ferðsluruðuleika. Breiður vegur er komin til bygdina og nóg mikið er av frásetingarplássum til bilar, so tað skal ikki halda nøkrum aftur.

At jólatiltakið í Æðuvík er komið fyri at vera ivast Anna ikki í.

– Vit hava mangan tosað um, hvussu kostnaðarmikil jólini kunnu vera hjá mangari barnafamilju, men her er so eitt gott høvi at geva børnum og ungum eina hugnaliga og stuttliga uppliving, sum einki kostar, burtursæð frá at rinda nakrar krónur um fólk vilja hava okkurt undir tonnina, sigur Anna, sum vónar at síggja nógv fólk í jólabýgdini Æðuvík aftur í ár.

Sum undanfarnu árinu slökkja tey fyri jólaprýðinum á gamla trettandi, 6. januar.

Háárstíð hjá presti

Orð: Tórfinn Smith

Heri Joensen, prestur, greiðir frá hvussu hann minnst jólahøgtíðini í heimbygðini Svínø, hvussu hann sum starvsfólk helt jól í lestrartíðini í Íslandi saman við sálarsjúkum og misnýtarum, um jólahald í Vági og nú hesi seinastu árin í Havn. Heri heldur, at jólastákanin byrjar alt ov tíðliga, og at fólk áttu at slappa meira av undan jólum

Heri Joensen, prestur við Vesturkirkjuna í Havn, er føddur og uppvaksin í Svínø, haðani hann hevur mong góð og hugnalig minni – ikki minst um jólahøgtíðina heilt frá barnsbeini av – og hagar hann vitjaði aftur um jóltíðir, so ofta tað bar til, eftir at vera fluttur av bygðini.

Svínø er einki undantak, tá hugsað verður um gongdina í fólktalinum í útoyggj. Tá Heri vaks upp í bygðini vóru eini háltannaðhundrað fólk búsitandi har; av teimum umleið 20 skúlabørn. Nú er bert eitt fátal av fólki eftir í bygðini, og í mong ár hevur einki skúlabarn verið har, men á jólum eru svínøyingar óførir at vitja aftur á upprunaleiðir, heldur Heri, sum greiðir frá góðum jólaminum frá barna- og ungdomsárum.

Eftir jólatorvi

– Svínøyingar finga ikki ravmagn fyrr enn í 1968, og tí minnst eg sjálvandi bygðina undan hesi tíð – hvussu myrkt og trøsligt tað kunda vera, men tað hevði eisini sín sermerka hugna við sær. Gomlu lampurnar og torveld í hvørjum húsi. Menn røktaðu torv, og fastur siður hjá okkum børnum og ungu var at fara við einum fittum leypi, sum pápi hevði smíðað, í hagan eftir jólatorvi. Vanliga fóru vit í skýmingini, og tá leyparnir vóru fyltir og leiðin gekk heim aftur, var myrkt. Komnir aftur til garðaliðini, settust vit eina løtu og sungu nakrar av teimum jólasálmum, sum vit dugdu. Tað var ein serligur hugni at síggja bygðina í skýmingini tá eitt og eitt húsið tendraði ljós. Heimkomnir varð torvið lagt í serliga krógv í kjallaranum, og úr hesum torvi skuldi mammurnar baka jólabaksturin.

Ættin var avgerandi

Ikki var altíð líka tespiligt at koma í oynna, og m.a. tí kundi postsambandið vera rættiliga svikaligt. Heri greiðir frá, at tað var altíð ein ávisur spenningur um nú jólaposturin kom til tíðina. Ættin var ógvuliga avgerandi. Legðist hann á landnyrðingi ella við illveðri, var brim báðumegin, men so kundi tað vera atkomandi í Klevvini ella í Urðarók, men tá var rættiliga langt at ganga heim í bygðini, – ein góður tími ella so, og menn lögdu nógv fyri. Jólaposturin varð fatlaður upp á

Mynd: Sosialurin

baki á monnum, og so varð farið til gongu. Annar møguleiki var ikki. Heri sigur, at vóru líkindi, komu vanliga nógv fólk í oynna at halda jól. Gestir, sum høvdu eitthvørt tilknýti til oynna, ella næmingar, sum gingu í skúla aðrastaðni, og tá kom, sum vera man, rættiligt lív í bygðina.

Aftansfiskur jólaaftan

Jólini eru á mangan hátt siðbundin høgtíð. Kanska ikki minst í sambandi við tað, sum borðreitt verður við. Heri minnst aftur á tað sum kom á borðið jólahøgtíðina.

– Í flestu húsum ótu tey tað vit kallaðu aftansfisk jólaaftan. Tað var ofta harður turkaður ræstur fiskur ella brosm, sum hevði staðið á bloti í einar tveir dagar, og afturvið var garnatál, spik og epli. Hóast hetta í dag kanska ikki tykist mest leskiligi jólamatur, smakkaði tað okkum sera væl. Tá døgurðin varð fingin frá hondini, vórðu jólagávurnar útpakkaðar, og tað var, sum hjá flest øðrum børnum, ótrúliga spennandi.

– Vit høvdu nakað av seyði, og vanligt var jóladag at stókt lambskjót kom á borðið. Ikki var vanligt at steikja, men á jólum varð tað gjørt. Og væl bar til í teimum gomlu torvfýrdu komfýrunum, greiðir Heri frá. Annan dag var vanligt við røstum kjöti.

Vóru matarvanarnir siðbundnir, vóru eisini aðrar óskrivaðar lógir galdandi jóladagarnar.

Og dansurin gekk

– Jóláaftan hugnaðu fólk sær vanliga heima hjá sær sjálvum. Jóladaðgundi onkur av teimum nærmastu koma á gátt, men annan dag varð dúgliga gingið hús úr húsi at vitja hvønn annan, og um kvöldið varð farið í dansistovuna, sum hevur verið í bygðini síðani 1906. Frammanundan varð dansað í onkrari roykstovu. Dansistovan var opin allar høgtíðir, men annað jólaðkvöld var eitt serligt dansikvöld, og dansurin gekk so lystiliga frá tíðliga á kvöldi til tann ljósa morgun. Í mínari tíð varð bert føroyskur dansur, og so mikið lívliga gekk tað fyri seg, at gólvið dandaði so mikið, at alt dansaði fyri mær, eftir at eg var komin til hús aftur.

Lestur á jólam

Heri sigur seg ikki minnst nakran jólaaftan ella jóladag, at prestur var til jólaguðstænastu í Svínø. Onkuntíð annan jóladag. Í hansara tíð varð hvørki siglt jólaaftan ella jóladag, og harafturat hevði prestur fleiri aðrar kirkjur í Norðoyggjum. Jóláaftan vóru ikki so nógv í kirkju, men jóladag og annan dag komu fólk fjølment. Var prestur ikki í oynni, varð lestur lisin og jólasálmar sungnir við urguspæli afturvið.

Jól í Íslandi

Eftir lokið realprógv og síðani studentsprógv í Havn, gekk leiðin til Íslands, har Heri fór at nema sær útbúgving í teologi. Men øll hesi árin í Havn, eins væl og fyrstu árin í Íslandi, dróg heimbygðin, og hann leitaði sær aftur til Svínøyar at halda jól. Í Íslandi varð Heri trúlovaður og helt tá tey næstu árin íslendsk jól, sum á onkran hátt vóru eitt sindur øðrvísi enn heima. Eitt var at íslendsku matarvanarnir á jólam vóru øðrvísi, annað var at jólahaldið, fyri ein stóran part, var sum hjálpar- og vaktarmaður á sjúkrahúsi fyri sálarsjúk og á viðgerðarheimi fyri rúsevnismissnýtarar. Ein partur av teologilesnaðinum var sálarsfrøði, og tí valdi Heri starvsvenjing á tilísum sjúkrahúsi og viðgerðarheimi. Og júst hesar royndir heldur Heri, hava givið honum góða barlast seinri at virka sum prestur.

– Jólamaturn var rættiliga øðrvísi enn heima. Eingin ræstur fiskur ella ræst kjøt, men heingikjøt við grønmetisstúvningi og eplum var vanligasti jóladagurðin. Á sjúkrahúsinum og viðgerðarheiminum høvdu tey ta serligu síðvenju at eta ræsta skøtu, og hetta dæmdi mær so mikið væl, at eg bílegði tvinnar portiónir, sigur Heri, sum ásannar at hann sat manga nátturvaktina og eygleiddi stjórnuklára himmalin og droymdi seg aftur í Svínø.

„De gamles jul“ í Vági

Í 1989 kom Heri heim aftur á klettarnar og gjørdist prestur í Vági, har hann var í útívið tíggu ár. Í prestagjaldinum eru fimm kirkjur, og tá tað kom fyri at prestaløysi var í Hvalba

Mynd: Allan Brockie

og á Tvøroyri, røkti hann eisini alla oynna í styttri og longri tíðarskeið. Tað kundi vera sera strævið, ikki minst um jóltíðir.

Heri greiðir frá 100 ára gomlu síðvenjun í prestagarðinum í Vági, sum hann eisini varðveitti øll árin hann var har suðuri.

– Eitt av tí, ið eg minnst serliga væl, eru „De gamles jul“ í prestagarðinum í Vági. Danska heitið kemur frá teimum donsku prestunum, sum virkaðu har síðani fyst í undanfarnu øld, og sum fóru undir hetta jólatiltakið fyri eldri. Vit vildu fegin halda fram við hesum sera væl umtóktu jólatiltaki, og tað eri eg sera fegin um, tí undirtøkan var avbera góð. Fyrstu árin var tiltakið millum jól og nýggjár, men seinri varð hetta flutt til beint eftir nýggjár. Dekkað var gjøgnum allar tríggar stovurnar í prestagarðinum til ein góðan nátturðabita. Ikki minst við føroyskum viðskera. Onkuntíð vóru foreldur míni har og hildu jól, og tey høvdu vanliga tvey góð turr kjógv við sær. Fólk hugnaðu sær óført. Vit sungu jólasálmar og harafturat var fastur táttur á skránni at lesa úr bókini „Læars og Annelena“ hjá Mourits Mohr. Prestur segði onkra søgu, og somuleiðis hevði onkur annar okkurt at siga frá. Tá kvöldið fór at halla, fingur vit kaffi og okkurt gott afturvið, og eftir eina stutta andakt fór hvør til sín eftir ein sera hugnaligan dag á prestagarðinum, greiðir Heri frá, sum framvegis hevur gestabókini, har øll tey, sum komu til hetta jólatiltakið, hava sett sítt navn í. Og tey eru ikki so fá.

Dunnuangi um alla kirkjun

– Tað komu altíð nógv fólk í kirkju jóladagarnar, ikki minst jólaaftan. Kirkjan var á tremur og væl tað. Børn sótu á kórsgáttini og knæfallinum. Niels Nolsø spældi urgu til sálmasangin, og tað lá altíð púra fast, at fyrsti sálmur var „Nú ringja kirkjuklokkur so hátt“ og hin seinasti var „Gleðilig jól“. Hendar guðstænastan mátti tó ikki at gerast ov drúgv. Helst verða liðug 10 minuttir í seks, tí børnini bíðaðu spent eftir

jólagávunum. Eisini stóð dunnan í ovninum og matarroykurin hekk í klæðunum á fólki, so stoktur dunnuangi var um alla kirkjuna. Undan guðstænastríði skiftust prestarnir í oynni at vitja á ellisheiminum og sjúkrahúsinum á Tvøroyri, har búfólk, sjúklingar, næstráfólk og starvsfólk hittust til eina hugnaløtu, og har kom vanliga ein rúgva av fólki.

Hóast jólahøgtíðin er háárstíð hjá presti, sum Heri tekur til, var møguleiki fyri at halda jólaaftanskvöld saman við familjuni heima á prestagarðinum, og tað kvöldið fór fram sum hjá flest øðrum.

– Siðvenjuna úr Íslandi við heingikjøti varðveittu vit onkran av jóladøgunum, men at eta aftansfisk, sum eg var vanur við í Svínøi, varð av ongum. Tað etur neyvan nakar ungur í dag, heldur Heri.

Konan mátti skumpa bilin

Jólamorgun kl. 11 var aftur guðstænasta í Vágs kirkju, og hendan dag setti sangkórið Ljómur sín serliga dám á guðstænastuna. Eftir at guðstænastan í Vági var liðug, varð farið í onkra aðra kirkju, men fastur siður var at hava guðstænastu í Sumba jóladag klokkan fimm.

– Tað var ikki altíð líka tespiligt at fara suður. Tá var einki berghol komið; tí var einasti vegur at fara um Hestin. Bilurin, sum eg hevði, var ikki serliga góður í kava, og einaferð steðgaði eg upp í hálkuni á Hestinum. Tá var einki annað at gera enn at konan mátti úr bilinum fyri at trýsta á aftanfýri – og tá hjálpti. Sum vanligt var sumbiar kirkja stúgvandi full av fólki. Hannebetta sat við urguna, Hans Jákup við Kvíggi var deknur og sangurin var framúr góður. Tað ráddi tó at sleppa sær skjótt avstað aftur, tí klokkan sjei skuldi eg vera í Porkeris kirkju. Annan jóladag var aftur onkur guðstænasta, men tá plagdi hvalbiarprestur at taka sær av onkrari av teimum syðru kirkjunum, og tað kom eisini fyri at eg hevði frí onkan annandag.

Fjølbroyttar uppgávur

Eftir hesi árinum í Suðuroy, fekk Heri Joensen prestastarv í Havn. Av sonnum má hann siga, at her eru uppgávurnar sera fjølbroyttar. Umframt jólaguðstænasturnar eru tað tey ymisku jólatrøðini ymsastaðni í kommununi og so ellis- og røktarheim, sambýli, áhugafelagsskapir og ymiskir góðgerðarfelagsskapir, sum hava boð eftir presti. Harafturat barnaguðstænastur og konsertir í kirkjunum. Heri er sjálvur triði prestur við Vesturkirkjuna, sum skiftast um tær ymisku uppgávurnar. Umframt guðstænastur har í kirkjunum er vanligt at prestur er í Kirkjubøar kirkju fyrsta dag, og annan dag fer onkur teirra út í Hest.

Millum jóla og nýggjár eru vanliga nøkur brúðleyp og barnadópar. Jú eingin orsök er at óttast fyri at prestur ikki hevur nóg mikið at gera um høgtíðina, men hetta er ein sera góð og hugnalig tíð, sigur ein avgjørdur Heri Joensen.

Altíð jaligur

Frá Hera Joensen, presti, skal eingin rokna við nakrari dómadagsprædiku. Hóast evnið og útgangsstøði í prædikuni er álvarssamt, bera hansara orð altíð eitt jaligt brá. Men hvat leggur Heri serligan dent á í sínum prædikum jóladagarnar?

– Jólaaftan koma vanliga nógv børn og ung í kirkju, og tí havi eg ongantíð eina serliga torgreidda prædiku til teirra. Eg fari at tosa um jólaevangeliið og havi helst onkra søgu til børnini. Harafturat fara vit at syngja teir kendastu jólasálmarnar, tí ikki minst hetta kvöldið vilja fólk hava tað tey kenna best, og einki er meira siðbundið enn jólini, sigur Heri. Um prædikuna jóladag sigur hann:

– Jóladag verður eitt sindur meira av kjøti á prædikuni, um vit kunnu siga tað so, og tá fari eg eisini at hava eina jaliga prædiku og knýti okkurt aktuelt uppí, sum vit øll kenna. Annan jóladagur er Skt. Stefansdagur. Her er ikki talan um serliga uppmuntrandi tekst, men um lívsins beiska veruleika, sigur Heri. Men, hóast tað, sær hann tað ikki sum nakran trupulleika at venda tað jaliga vegin, – í hvussu er kunnu vit royna at læra av okkara mistøkum.

Byrja ov tíðliga

Komin nakað inn í november, byrja vit at síggja handlar fyrireika seg til jólasøluna og prýða sýnisgluggar við alsýns jólaprýði, meðan borðreitt verður við hópini av jólagávutíðboðum. Heri heldur, at hetta er alt ov tíðliga at fáa fólk í jólahýri.

– Eg haldi at handlarnir byrja alt ov tíðliga. Eg tími rætt og slætt ikki at koma í jólahýri longu tá, og harafturat haldi eg, at alt ov nógv verður gjørt burtúr. Tað letur eisini til, at jólagávarnar gerast alsamt dýrari, og hetta hava als ikki øll ráð til, sigur Heri, sum kortini sigur seg skilja handlarnar væl, tí fleiri teirra liva av jólasøluni.

Barnajólini í Svínøi renna aftur fram fyri Hera, og hann minnst aftur á tað rættliga avmarkaða úrvalið av jólagávum, sum handilin har hevði at bjóða.

– Men, eins og onnur, fingi vit eisini danskar príslistar, m.a. frá Candor, og har var mangt og hvat sum hugtók meg. Tá tey vaksnu bíløgdu okkurt frá hesum danska handli, var altíð okkurt smávegis til mín eisini, – helst onkur amboð. So var at bíða spentur um veður og vindur loyvi pakkanum at koma til Svínøiar undan jólum. Og tað eydnaðist sum oftast.

Slappa meira av!

Spurdur um prestur ikki hevur onkur ráð at geva fólki í øllum jólameldrinum sigur hann, at fólk áttu ivaleyst at sett ferðina eitt sindur niður.

– Einglarnir komu til hirðarnar á markini og bóðu teir geva frið og gleðast. Fert tú í býin nakrar dagar undan jólum, sært tú fólk fara skundandi gjøgnum býin úr einum handli í annan. Eg ivist í um fólk vita hví tey leika so í. Vit runnu ikki fyrr, – og so als ikki í Svínøi. Har rann eingin. Og jólini komu kortini. Eg veit ikki um fólk óttast fyri, at tey ikki fáa alt við, men tað eru sjálvandi allar hesar litfögru lýsingarnar, sum royna at siga fólki hvat tey skulu gera og hvat tey skulu vera. Og eingin vil vera verri enn annar.

Ja, – eg haldi at fólk skulu bara royna at slappa meira av...

Halló Suðurpólurinn

– her er Otto úr Havn!

Tað byrjaði við einari bambustráðu við einum eiti av antennu og einum heimagjörðum móttakara og sendara. Og so var í fyrsta lagi at læra seg at morsa.

Hetta vóru fyrstu royndirnar hjá Otto Rubeksen úr Havn, tá hann mitt í sekstíárunum byrjaði sum radioamatørur. Áhugan fyri hesum hevði hann frá pápabeiggjanum, sum var telegrafistur, og sum lærði Otto at morsa, sum eisini var eitt av krøvunum at fáa loyvi til at senda og móttaka.

Men hendan fyrsta útgerðin riggaði illa, og áhugin gjørdist tí, sum frá leið, so sum so, greiðir Otto frá.

Seinri búsettist Otto á Argjum, og har fekk hann sær betri útgerð. Ein fabriksgjörðan sendara og móttakara og góða antennu. Og við betri útgerðini mentist áhugin samsvarandi. Otto sigur, at hesi fyrstu árinu hevði hann bert loyvi til at samskifta við at morsa, ikki at tosa. Eisini var treytin fyri at fáa sendiloyvi, at tú dugdi eitt sindur av teknikki, men tað kom so alt við tíðini. Í dag er munandi lættari at virka sum radioamatørur nú ikki longur er neyðugt at morsa, tí vanliga samskifti millum radioamatørar er í dag at teir tosa saman.

Tað kann ivaleyst undra onkran, at fólk framvegis hava áhuga í at vera radioamatørar, nú allir møguligir aðrir samskiftismøguleikar eru tøkir – teldupostur, sms, skype, facebook og alt annað, sum lættliga røkka um allan heim. Til tað greiðir Otto frá, at virkseimið hjá radioamatørurum hevur ongantíð verið ætlað sum samskiftisamboð sum so, men heldur at eksperimentera við hvat tekniskt ber til at fanga í luftini, og vísir á, at eitt nú danska systurfelagið hjá føroysku radioamatørurum eitur: Experimenterende danske radioamatører.

– Og tað er jú tað vit eru. Og tað er júst hetta, sum er spennandi, sigur hann.

Eitt sum allir radioamatørar fegnir vilja, er at fáa samband við so mong sum gjørligt, og ikki minst við radioamatørar í so mongum londum sum gjørligt. Tess meira fjarskotin tess

betri. Tað gevur teimum stig, sum teir eisini kappast um. Tað kann vera rættliga tilvildarligt hvønn ein kemur í samband við. Eitt hitt mest spennandi sambandið, sum Otta einaferð fangaði úr luftini, kom úr Suðúríshavinum har einki menniskja vanliga býr. Men har var ein frá onkrari kanningarstöð við sendarum og sum Otto soleiðis fekk møguleika at samskifta við. Í tílíkum føri vilja allir heldur enn fegnir hava samband við viðkomandi, men bert eitt fáatal kemur í gjøgnum. Tað kemur eisini fyri, at onkur hevur fingið samband við onkran í flogfari og skipi.

Í Føroyum eru umleið 70, sum hava licens, sum tað eitur á radiamatørmáli. Eitt sindur ymiskt hevur verið hvussu áhugin hevur verið gjøgnum árinu, men Otto heldur, at áhugin nú økist alsamt – bæði í Føroyum og um allan heim. Talan er um øll møgulig fólk, ung sum eldri og við ymiskari fakligari bakgrund, men kanska serliga fyrrverandi telegrafistar og fólk sum fáast við og hava fingist við líknandi teknikk. Umframt at hava kunneika at handfara teknisku útgerðina, er rættliga umráðandi at duga fremmant mál. Tess fleiri tess lættari kemur tú í samband við flest møguligar radioamatørar.

Vanligt er at radioamatørarnir hittast í hugnaligu felagshølunum Yviri við Strond í Havn hvørt mikukvöld, men misjavnt er hvussu er við uppmøtingini, men skipa tey fyri onkrari kapping, eru limir ófórir at mæta. Nógvir teirra hava egna útgerð heima við hús, og koma tí bert av og á í felagshúsini, men hjá teimum, sum ikki sjálvir hava neyðugu útgerðina, koma umstøðurnar felagið hevur at bjóða limunum, væl við.

– Eg ivist ikki í, at onkur heldur hetta vera eitt meira ella minni marghátligt frítíðarítriv, men soleiðis er so mangt. Heldur enn at fara á seiðaberg, fiska vit úr luftini, sigur Otto skemtandi.

Kringvarpið

20. novembur finga starvsfólk Kringvarpsins skelkandi kunning frá leiðsluni.

Á starvsfólkafundi gjørdi stjórin, Dia Midjord, greitt, at figgjarstøðan var so ring, at stórar skerjingar skuldu fremjast.

Dagin eftir sendu Felagið Føroysk Miðlafólk og Starvsmannafelagið út felags yvirlýsing, ið vit eisini prenta her í blaðnum.

Feløgini og álitisfólk hava síðani verið á fleiri fundum við leiðsluna, umframt samskipt við tey, ið eisini vara av stovninum.

Støðan er sera álvarsom fyri starvsfólkið, ið skulu liva og virka í ótolandi óvissu og á einum stovni, hvørs figging als ikki er haldgóð og ikki hevur verið tað í fleiri ár.

Støðan er eisini sera álvarsom fyri alt føroya fólk, um Kringvarpið, okkara mentanarberi og „watchdog“, framhaldandi verður niðurlagað og skorið inn á bein, og væl tað, so Kringvarpið ikki megnar at yvirhalda tær skyldur og ta tænastu, ið vit sum tjóð mugu og skulu eiga.

Politiski myndugleikin má taka støðuna í ramasta álvara og tryggja, at Kringvarpið verður virt og vart og megnar at røkja tær skyldur og ta tænastu, Kringvarpinum er álagt, øllum føroya fólki til gagns.

Starvsmannafelagið og Føroysk Miðlafólk harmast almikið støðuna, sum hevur tikið seg upp í Kringvarpinum. Samstundis skilja feløgini ikki handfaring hjá leiðslu og stýri í Kringvarpi Føroya, sum nú hevur við sær, at talan kann gerast um hópuppsagnir í Kringvarpinum - ella í ringasta føri, at talan kann gerast um at siga øllum starvsfólkunum úr starvi og byrja av nýggjum. Feløgini undrast á, at støðan kundi blíva so ring. Feløgini spyrja, hvat leiðsla og stýrið hava gjørt fyri at fyrirbyggja hesa syndarligu støðu. Hava leiðsla og stýrið ikki vitað um álvarsligu figgjarstøðuna í langa tíð?

Tað er átaluvvert, at leiðsla og stýrið ikki hava gjørt nakað við støðuna fyrr, tí hendan seina reaktiónin kann nú fáa ræðuligar avleiðingar fyri limir okkara.

Starvsfólkini í KVF leggja dag og dagliga stóra orku í sítt arbeiði, og tí hava tey uppiborið aðra viðferð enn hóttan um hópuppsagnir. Fleiri teirra hava starvast á stovninum í ein mansaldur, og tí halda feløgini lítið um ta óvirðiligu og ódámliku viðferð, sum starvsfólkini nú fáa við hóttanini um at taka livibreyðið frá upp til 30 fólkom.

Fjølmiðlar eru ein hornasteinur í demokratisku skipan okkara, og tí er tað av alstórum týðningi, at vit hava eitt

vælvirkandi og vælrikið Kringvarp. Kringvarpið hevur skyldu til at umboða allar føroyingar óheft, og tí tolir Kringvarpið ella føroyska samfelagið als ikki slíka skerjing, sum liggur í kortunum.

Enn kenna vit ikki endaligu avleiðingarnar av sparingunum, men líkamikið hvat hendir, verður hetta eitt stórt bakkast fyri Public Service tænastuna, og einum slíkum afturstigið má politiska skipanin steðga.

Feløgini vilja vísa á, at skerjingarnar í Kringvarpinum kunnu fáa stórar samfelagsligar avleiðingar:

- Óhefti tíðindaflutningurin verður nógv skerdur
- Public Service skyldan dettur burtur. Føroya fólk fær ikki ta óheftu miðlatænastu, sum tey hava krav uppá og hava goldið fyri.
- Eftirlitið við politisku skipanina og valdshavarum viknar í ólukku mát

Starvsmannafelagið og Felagið Føroysk Miðlafólk vóna og vænta, at ein onnur loysn enn hópuppsagnir verður funnin. Tí tað er og verður ikki góðtikið, at limir okkara eru tiknir sum gíðslar í eini støðu, sum teir púra uttan skyld, eru endaðir í.

Fá eitt ríkt lív

Lív hjálpir tær at fáa tað fíggjarlīga í tryggja legu

Persónlig eftirløn

Lívið lagar seg ymiskt fyri okkum øll. Tí hava vit eisini tørv á ymiskum eftirlønnum. Sum Føroya størsta og royndasta eftirlønarfelag, veitir Lív tær eina persónliga eftirløn. Vit hjálpa tær at laga tína eftirløn til tað lív, tú vilt liva og til ta framtíð, tú hevur útlit til.

Kom inn á liv.fo og fá innlit í, hvør eftirløn hóskar best til tín.

Innlit í útlit